

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Együttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsófejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnokdobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehér-megyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, marosvásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolhamegyei, tordai, torontálmegyei, török-bécsai, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Vegh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br. Kőváry László, Martin Lajos dr. Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklye múzeum öre.

RENDES MUNKATÁRSAK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. **B.-Hunyadról:** Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné. **Bécsből:** Veress Endre, Beszterczéről: Csernátóni Gyula dr. **Brassóból:** Baráczy Sándor, Kőos Ferencz. **Budapestről:** Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Jakab Elek, Jókai Mór, Kreith Béla gr. Reiner Zsigmond dr., Szinnyey József id., Csikszeredából: Benedek István. **Deésről:** Kádár József. **Hidvégről:** Nagy Sándor. **K.-Vásárhelyről:** Balogh Vendel dr. **Kolozsvárról:** Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Hory Béla, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lövei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Szádeczky Lajos dr., **Lugosról:** Dengi János dr., **M.-Bogátról:** Tokaji Etelka. **M.-Vásárhelyről:** Imreh Sándor. **Nagybányáról:** Törökfalvi Pap Zsigmond, **Nagyváradról:** Hegyesi Márton, **Nyiregyházáról:** Krúdy Gyula. **Sátoralja-Ujhelyről:** Matólay Etele, **Székelly-Udvarhelyről:** Vajda Emil dr. **Székesfehérvárról:** Éder József dr. **Alsó-Szövát:** Dézsi Mihály. **Tordáról:** Borbély György, Ferenczy Ferencz. **Vizaknáról:** Szentkatolnai Bakk Endre. **Rajzoló munkatárs:** Nagy Gyula tanár. **Fényképező munkatársak:** Dunky Ferencz, Dunky Kálmán. **Budapestről:** Vágó Bertalan.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört.: Ereklye-Múzeum helyiségében.

A m. posta-takarékpénztár clearing és cheque forgalmában a kiadó-hivatal száma **3213.**

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Ara negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első évfolyamtól megrendelhető. — Díszes borítékba kötve az I. II. és III. évfolyam ára 15 frt.

TARTALOM:

Oldal

Kossuth Lajos emlékezete	49—50
Orsz. Tört. Ereklye-muzeum-Egylet. Jegyzőkönyve, jelen-tése és alapszabálya.	50—58
Jegyzetek az 1848-ik évi eseményekről Vellits Károly	58—59

Hálózások

Bácsi Balázs Márton — Földvári Elek — Lüleý Bertalan — Otrohán Károly — Sófalvi Károly, — Spaklá Dávid — Takács Tóbiás.

59

Különfélék:

Kikjirtak a Történelmi-Lapokban? Márczius 15-én
Kossuth gyász. — Társas Estély. — Vasvári kör.
A 48-as honvéd özegeye.

BORITEK TARTALMA:

Szerkesztői üzenetek. — A Történelmi Lapok jelen száma. — Öreg honvédek képei a mileniumon. — Epen most jelent meg a Santa huszár naplója — Bekötési táblák — Az 1848—49. Történelmi Lapok-ra egész évre előfizettek: — Hirdetés.

Szerkesztői üzenetek.

Méger József, A nagysarlói véletlent beosztjuk. *Michalek Manó* érsek m. könyvtárnok Eger. Nekünk csak a 48—49-et tárgyazó művek jegyzékére lett volna szükégünk. Ujpesti K. szerk. A tárczát sorra vesszük. *Szilágyi Mihály* Bpest. Az ajánlatot szívesen és köszönettel elfogadjuk Nem aggodunk különben ama terv miatt sőt örülnénk, ha más is megpróbálkoznék azzal, a mely nekünk oly véghetetlen sok munkába s áldozatba került. L—ei Klára. Szívés figyelmét hálásan köszöni külön is az elnök. K—s Antal ezredes. Mindhárom rendbeli adatot vettük. Levélben fogunk részletesen szólni a tett ajánlatra nézve. *Timár Károly* Vizakna. A kedves szép levelet köszönjük. A képet s életrajzot elvette tőlünk Kalmár bátyánk, hogy sorakoztassa. *D. Zilah.* Néhai Dobay Sándor arczképe és életrajza beérkezett. Sárkány t. szerkesztő b. tag utján. *Szegfü György.* A részvényeket beváltja 32 frtért Follí Viktor kolozsvári banküzlete. Dr. Szterszky Vinczének tolmácsoltuk a szíves üdvözetet. A kettős képet hálás köszönettel vettük. A késésért elnézést kérünk. Székely Benedek. A kép el van helyezve 157 sz. a. sorra kerül.

G—D. né Beeses adományát a febr. 1-én megjelent számban nyugtázta a honvéd-egylet. Méltóztassék utánna nézni. Az arczképet mi felmerülő alkalomkor bemutatjuk. — Egyebekre méltóztassék a kolozsvári honvédegylet jegyzője: Nagy Pál székely főhadnagy, nyug. számtanácsos támogatását igénybe venni — *Krivácsi* ezredes. Az alexandriai vartüzér főparancsnokának, az olasz király fiatal tüzér ezredesének képét az öreg ezredes képe mellé egy keretbe tettük. Had buzdítsa és lelkesitse a fiatalságot az, hogy miként kell áldozni a hazáért fiatalon, meg nem változni öreg korban, hanem ifju lélekkel, rajongó szeretettel munkálkodni a multak emlékein, melyek zálogát kell hogy képezzék, egy szebb jövődönék; óhajtjuk, hogy a komáromi vár eseményeinek megírásához az ég erőt, hosszú életkort adjon s fiatalos életkedvet. Mint ama vartüzér főparancsnoka, a ma még élők között ezredes ur legilletékesebb e fontos történelmi tények megírására.

Draskoczy Ede elnök, *Scherer Lajos.* Az arczképet és életrajzot vettük. Hálásan köszönjük. Atadtuk a muzeum ez osztálya rendezőjének Kalmár Antal főhadnagnak. Ő a képet lajstromozás után keretbe teszi, ellátja életrajzi adatokat tartalmazó kártya lappal és sorakoztatja.

Az életrajz külön pálliumba jó és betűsor szerint helyeztetik el a nagy napok szereplőinek életrajza közé. E lajstromozás és elhelyezés után oszthatunk be a Honvédek albumába képeket. Több levelről, kéziratról jövőre.

A „Történelmi Lapok“ jelen száma másfél ivnyi tartalommal jelent meg. Kárpótlást óhajtottunk ezzel nyújtani a felmerült késedelemért, a melyet történelmi muzeumunk szervezése körüli munkálatok előidéztek. Lapunk jelen száma részletesen közli a muzeum-egylet jelentését, valamint a megalkotott szabályzatot. Előfizetőink hű támogatói voltak e muzeumnak már alakulása második évétől kezdve. E muzeum a megalkotott szabályok nyomán most már jogilag is nemzeti közkinccsé lett s lapunk barátai közül mindazok, a kik lelkesedéssel, buzgalommal járultak ennek neveléséhez, velünk együtt örülhetnek s mi hálás köszönetet mondunk e helyen is azért, hogy szívesek voltak részt kérni a munkából s hogy egy szívvel, egy lélekkel dolgoztak velünk. Azt a szép összetartást, melyet lapunk s az ereklye muzeum körül tanusítani szíveskedtek, kérjük jövőre is megtartani, hogy a megkezdett épületet egyesült erővel tetőzhessük be.

Öreg honvédek képei a mileniumon. A kolozsvári orsz. ereklye muzeum a m. é-ben felhívta a 48—49-es honvédeket, hogy egyenkint vagy csoportosan fényképeztessek le magukat, a képeket a honvédek rövidebb-hosszabb életrajzai kíséretében küldjék be, hogy a daliás idők katonáinak képeiből minél szebb és imponálóbb csoportot lehessen alakítani. A felhívást tett követte. Több száz arczkép, csoportkép, egy kis levéltárt képező életrajzi adat-tár érkezett be, melyek már is szakszerűen vannak rendezve és csoportosítva. Legtöbb egyes kép van a kolozsvári honvéd egylet köréből. Utánna a brassói, szolnokdoboka-megyei, szentesi, marostordamegyei honvéd-egylet köréből. Képviselve van különben a szabadságharcz minden fegyverneme és több katonával képviselve van minden honvéd-egylet. Most a kolozsvári honvéd-egylet előterjesztett indítvány folytán egyik gyűlésén elhatározta, hogy márczius 15-ike előtt egy alkalmas napra összehívja az összes egyleti tagokat a Dunky-fivérek műtermébe; ott csoportosan, zászlóaljankint azután egyes képekben levéttetik magukat a mileniumi gyűjtemény javára. A muzeumban Kalmár Antal főhadnagy rendezi a képcsoportozatokat. Lajstromozza zászlóaljankint és betűsorban. Az arczképpel kapcsolatosan beérkezett életrajzok és a honvéd szolgálatra vonatkozó okmányok vagy egyéb iratok a honvéd nevével és szolgálati minőségével ellátott pálliumba helyeztetnek. A pálliumok betűrendben tartatnak nyilván. Ez uttal is felkérjük azokat, a kiknek csak arczképük vagy életrajzuk van benn, hogy pótlólag a hiányt kiegészíteni szíveskedjenek. Kivánatos volna, ha minél számosabb arczkép s életrajz érkezne be a honvédektől vagy hozzájuk tartozók részéről. Az életrajzokhoz kérdő pontokat tartalmaz lapunk jelen száma.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

A m. posta-takarékpenztár clearing- és cheque-forgalmában a kiadóhivatal száma 3213.

Felölő szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múzeum őre címére küldendők.

Szerkesztőség:
Kolozsvár, főtér 12. sz., emelet.
Telefon sz. 244.

Előfizetési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Kossuth Lajos emlékezete.

Kolozsvár, 1895 április 1.

Ma egy éve tették le a haza elköltözött legnagyobb férfjának megszentelt porait a hazai anyaföldbe. Az élő, a száműzetés évtizedeinek folyamán, sokat küzdött; a hontalanság kínos érzete szívének minden részét átjárta. Testének elporló hamvai mégis vissza kerültek az édes hazai földbe. Ma egy éve hulltak rá a göröngyök a nemzet fiai és leányainak könyzápora között s ma a kegyelet virraszt emléke felett.

Kossuth emlékezetét évről-évre fenntartják a honfiak. A tűnő évekkel nem lankadni, hanem nőni fog a kegyelet iránta. E kegyelet megnyilvánult már az első évfordulón, mert a fővárosban is, a vidéken is, kegyeletés ünnepélyeket rendeztek halála és temetése alkalmával.

Ez ünnepélyek közül legalább egyet, a kolozsvári honvédegyelet által rendezett gyászünnepélyt részletesebben ismertetjük alább:

Kossuth Lajos gyászünnep.

A kolozsvári honvéd-egylet választmánya kegyeletés-ünnepélyvel gyászolta meg Kossuth Lajos elhunytának évfordulóját.

A városi Redout nagytermében folyt le a kegyeletés ünnepély. A terem elő részén a podium és asztal, fekete szövettel volt bevonva. A podium fölött Kossuth Lajos képe volt elhelyezve, gyászfátyollal körítve.

A teremben, két oldalánál az emelvény felőli részen, az 1848—49-es honvédek foglaltak helyet.

Lehettek vagy 50-en Kossuth Lajosnak e többnyire ősz katonái. A jelenvolt tisztok és honvédek közül a következőknek a nevét sikerült feljegyeznünk:

Asztalos István, Bakos István, Bay János, Boeskor Lajos, Bertha Mihály, Bíró József, Böckel Károly, Csillag Sámuel, Czako József, Csonka György, Filker János, Fögel Károly, Halászi János, Kászoni Géza, Kalmár Antal, Kelemen Gábor, Kerekes György, Koleszár János, Kisfaludi Lajos, Kóczy Ferencz, Kovács Ferencz, Létay Lajos, Marczai József, Mamicza János, Münszter Ede, Mester József, Nagy István, Nagy Pál, Nagy Lajos, Nedoroszták János, Pollák Ignác, Szabó Sámuel, Sándor János, Schütz Sándor, Sebesy György, Sebesi Sándor, Stark Alajos, Szász Lőrincz, Szabó János, Szucsáky Imre, Takács András, Tóth Mihály, Urlaky Péter, Vajasy Lajos, Vince István.

A terem padsorain uri női és férfi közönség foglalt helyet. Ablakok, karzat állóhely zsufolásig megtelt közönséggel.

Három óra után Szabó Samu 48—49-es honvéd lépett az emelvényre s tartotta a következő szívhöz szóló beszédet:

Gyászra gyülekezett Közönség!

1894. uj év reggelén e sorokat irtam:

Üdvözet Kossuth Lajoshoz!

Egy képet látok magam előtt.

— Tul az Alföld rónáján, tul a kék tengeren, az olasz havasok lábainál, csendes szobában: agg férfi ül íróasztala mellett, egyedül . . .

Kilenczvenegy év, — s azonfelül a hontalanság terheit hordozza meggörnyedt vállain. De gyengült szemei belátnak a jövő titkaiba, s miként az ó-testamentom prófétái: hazája sorsán aggódva, nemzete jövőjét intézi.

Fáradt agyának minden gondolatával, reszkető kezének minden tollvonásával hazájának tesz szolgálatot most is.

Végrendeletét írja a magyar nép számára, s könyvekbe foglalva haza küldi.

Ezt olvastam belőle (Garibaldira alkalmazva):

„A legnemesebb hála-nyilatkozat, melylyel egy nemzet azon fiai emlékének adózhat, a kik hazafiai kötelességüket önzetlenül teljesítették: ha megvalósítani törekszik azokat az eszméket, melyekért azok éltek és haltak.“ (Kossuth L. „Iratái“ IV. 484. lap)

Mi öreg honvédek, a 48—49-dik szabadságharcz aggult katonái s a fiatalabb nemzedék képviselői, ezt a fogadást tesszük s küldjük újévi üdvözetül Magyarországnak legelső honvédjének, Kossuth Lajosnak!*)

* * *

Három hónap mulva e sorok kelte után, már a kerepesi temetőben a honi föld göröngyei hullottak Kossuth Lajos koporsójára.

Nem volt ahhoz fogható temetés Magyarország alapjának megvettetése óta. Ott sirt a koporsó körül félmillió ember: a magyar nemzet küldöttei és képviselői! . . .

Gyászolt és sirt az napon egy egész ország, igaz bánattal és siralommal.

Nem volt ott különbség ur és szolga, városi polgár és földműves, avagy nemzetiségek közt, nem választott el ott minket társadalmi életünk megrontója: a különböző politikai meggyőződés.

Öregek és ifjak, asszonyok és gyermekek egy érzésben összeforva, együtt sirtunk mindnyájan.

Egy eszmében egyesültünk a hazaszeretetben.

— És most, alig egy év multán másként lenne?

Ne engedd, oh Isten! Magyarok Istene! hogy ez valaha másként lehessen! . . .

*) 1848—49. Tört. Lapok 1894. I. szám. Nehány száz aláírással.

Nemzetünk erkölcsi süllyedését, hazánknak a végromlás lejtőjére jutását jelentené, ha valaha a magyar haza szeretetével és a legelső magyar ember tiszteletével összeférhetetlennek tartanák Kossuth Lajos emlékének kegyeletos felújítását, — Mert

Ha megvész a honfi erkölcs,
Hunnia ledül s a rabigába görnyed!

Gyászoló gyülekezet! Jertek, imádkozunk Kossuth Lajosért!!!

Ezután a kolozsvári polgári dalegylet lépett az emelvényre s elénekelt a himnuszt, mit a jelenlevők állva hallgattak végig.

Az ének elhangzása után Nagy Lajos, 48—49-es honvédtiszt, unitárius esperes, tanár tartotta az alábbi költői lendületű imát Kossuth Lajos emléke felett.

A mindenkit mélyen megható ima így szól:

Világoknak teremtője, menynek és földnek Istene, népeknek és országoknak legfőbb ura, mindnyájunk sorsának intézője: és Atyánk Istenünk! a honfi kegyelet ez emlékünnepen imádkozunk tehozzád. Tekints kegyelmesen mireánk és vedd kedvesen a honfi szívek buzgó áldozatát!

Az emberiség legnagyobb profétája és jóltevője, szent fiad az ur Jézus mondotta: „Valahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.” („Máté 18. 20.) Bizony, bizony maholnap ketten vagy hárman leszünk ama nagy idők tanuiból, de hisszük, hogy jelen van köztünk ama nagy hazafi dicsőült szelleme, kinek vezetése alatt a honvéd név dicsősége előbb bejárta a föld kerekességét, majd elmozdította a nehéz követ, mely hazánk új életre kelt alkotmányának sirját elzárta.

És mi e nagy szellem vezetése, kormányzása alatt ketten vagy hárman is, míg szívünk utolszór dobban, míg ajkainkon elhal a szó, soha meg nem szűnünk imádkozni édes hazánkért, tehozzád oh egyedül hatalmas, bölcs és szerető Istenünkhöz.

Dicsérünk téged — mert:

Óseinket felhozád
Kárpát szent bérezére
Általad nyert szép hazát
Bendeguznak vére

S bár annyi balszerencse közt
Oly sok vizsály után.
Mégfogyva bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.

Dicsérünk téged Istenünk, mert valamint a szent hajdankorban a te válvetett népedhez ugy hozzánk is elküldötted időnkint a profétákat, vezéreket, kiknek lángszelleme felrázta a népet szunyadozásából s mindannyiszor győzelemre vezette kicsiny seregünket, valahányszor az ellenség vagy az önkényes hatalom a hazát s annak szabadságát veszélyeztette.

Küldöttél ihletett dalnokokat, kikkel együtt imádkozánk.

Támassz köztünk újabb profétákat, ihletett dalnokokat, a kik megértvén az idők szellemét, a közhaza javát, oktassák vezéreljék ezután nemzetünket.

A koronás királyt, ki alkotmányosan uralkodik felettünk, népei javára hosszasan éltessed. Adj mellé bölcs tanácsadókat, a honszeretben és igazságérzetben tántrithatlan kormányférfiakat.

Terjedjen el hazánkban a felvilágosodás, a közművelődés, testvéri szeretet mindenfelé, hogy együttesen műveljük a haza boldogságát.

Ne bocsáss hazánkra ellenséget, hogy a miket az elmúlt század zivatarjai közt elvesztettünk mindazt a tartós béke áldásai között kipótolhassuk.

Ezekben imádkozunk tehozzád, ezekben kérünk tégedet Nagy Isten azon érzelmek hatása alatt, melyek e gyászünnep alkalmával lelkünkben ébrednek.

Oh őrizd meg ez érzelmeket, hazánkfiai keblében ezutánra is, hogy legyen e nap ébreresztője a honfi érzéseknek és buzdítás nagy nevednek dicsérésére.

Mindörökké Ámmen.

A beszéd után a polgári dalegylet énekelt egy gyászdalt, mely után Szabó Samu megköszönte a honvéd egylet nevében a gyászoló közönségnek a részvétet.

Ezzel a közönség csendesen eloszlott.

Felemlitendőnek tartjuk, hogy e gyászünnepély megtartása kezdetben templomban tervezetett.

Szombaton délelőtt dönt el az, hogy a gyász-ünnepély a redoutban tartható meg. A közönség értesítése és az előkészület jóformán rögtönzés volt. Az igaz, benső kegyeletnek, a harmonikus együtt érzésnek legszebb nyilvánulása volt az, hogy a gyász-ünnepély mind részvétel, mind más tekintetben ily szépen sikerült.

Orsz. Tört. Erekye-muzeum-Egylet.

Bizonyára velünk fog örvideni az egész nemzet, hogy az az alkotás, mely mint szorgalmas méhek az ország különböző pontján élő honfiak és honleányok kisebb nagyobb adományaiból létesült, az alábbi jegyzőkönyv, jelentés és alapszabály szerint jogilag is az egész nemzet tulajdonává vált.

Mi indultunk először az országban a nemzet részére ily alkotás létesítésére, mi jelentjük először, négy évi fáradságos gyűjtés után alapszabályokban ki, hogy a mit gyűjtöttünk, az a nemzet közkincese. A jegyzőkönyv, jelentés és alapszabály erről így szólnak:

Jegyzőkönyv.

A Történelmi Orsz. Erekye-muzeum alapszabályszerű megalakítása érdekében a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, mint a muzeum kezdeményező és szervező testülete által tartott alakuló közgyűlésről.

Jelen voltak:

Deáky Albert elnök, *Hory Béla* pénztárnok, *Kuszkó István* muzeum őr, *Bay János*, honv. egyt. vál. tag. *Nedorozték János*, márcz. 15. biz. tag. *Polcz Rezső*, *Sándor József*, Emke alelnök főtitkár. *Sipos Károly*, márcz. 15. bizottsági tag. *Szabó Sámuel* a kolozsvári honvéd-egylet elnöke. *Várady Aurél*, *Vincze István* biz. tagok.

Elnökölt: *Deáky Albert*.

Jegyzett: *Kuszkó István*.

1. Elnök a gyűlést megnyitván, előadja, hogy a gyűlés tárgya, a kolozsvári márcz. 15. bizottság által kezdeményezett és szervezett orsz. tört. erekye-muzeum-egylet alapszabályainak megállapítása.

Előadja, hogy a márcz. 15. bizottság 1891 év február 16-án tartott gyűlésén indítványozta *Kuszkó István*, hogy létesítsék egy országos erekye muzeum,

a melynek méltó helye Kolozsvár falai között a Mátyás király születési házában volna. A bizottság az indítványt elfogadta s az indítványozót megbizta a muzeum megalkotásának keresztül vitelével. Indítványozó ezt elvállalta s feladatát oly szépen oldotta meg, hogy a pusztá indítványból, ma már egy rendezett gyűjtemény van együtt s a megindított tevékenység nyomán sok irányu számos és az egész országra kiterjedő alkotások keletkeztek.

A muzeum-egylet működése már évek óta az egész országra kiterjeszkedik. Alkotásai számosak. Az elért eredmények sikerben dusak. Egy ilyen életerős testület működésének sikerteljesebb folytatásához önálló szervezetre van szüksége. Azért hívta össze ez alakuló közgyűlést, mely különben régi vágya, mely a mult évben kifejezett óhajtása a bizottságnak.

Megemlíti egyuttal, mikép a muzeum-egylet Kolozsvár város hatóságának figyelme és gondoskodása folytán nyerte jelenlegi ideiglenes szállását a torna vivó épület emeleti részében. A lakbér s a legszükségesebb kiadások fedezésére Kolozsvár város törvényhatósága évi 200 frtot szavazott meg Ennek kifizetésére és a járandóság állandósítása a muzeum-egylet alapszabályszerű szervezését, az alapszabályok bemutatását teszik szükségessé.

Az eddigi működés tárgyalására és az alapszabályok megalkotására hívta össze a jelen közgyűlést.

Felemlíti ez alkalommal, hogy a muzeum ör Kuzskó István vitte keresztül mindazokat a munkálatokat, a melyeket napirendre hozotts a melyek kivitelével négy év óta a muzeumban ugyszólva állandó gyűlésen a márcz. 15. bizottság tagjai s a muzeum igazgatósága őt megbizta.

Elismeréssel adózik a kiváló sikerért a buzgó muzeum-örnek s a gyűlést megnyitottnak jelentvén ki, — a jegyzőkönyv vezetésére Kuzskó Istvánt kéri fel.

2. Muzeum ör előterjeszti orsz. történelmi ereklye-muzeum-egylet 1891—1894-ről szóló jelentését.

A terjedelmes jelentés fele részben tárgyalatván, az idő előre haladott volta miatt elnök a gyűlés folytatását a következő napra halasztja.

A gyűlés folytatattik 1895. márcz. 23-án.

Jelen voltak a fentirtak.

3. Kuzskó István muzeum ör folytatja a muzeum-egylet eddigi működéséről szóló jelentés felolvasását.

A jelentés mind általánosságban, mind részleteiben elfogadtatik. Egyuttal elhatározza a gyűlés, hogy a jelentés egy nyomatott példányát a jegyzőkönyvhöz fűzi.

4. Felolvastatik a muzeum berendezésére és felszerelésére az igazgatóság megbizása folytán a muzeum ör vezetése alatt folytatott filléres gyűjtés eredményéről, valamint a berendezési és fenntartási kiadásokról szóló kimutatás; bemutatattik az ennek alapját képező napló; melybe minden kr. kiadás és bevétel időrendbe be vezetve és tételről tételre okmányolva van s felolvastatik Bay János és Nedoroszték János bizottsági tagok, mint kiküldött számvizsgálók jelentése, kik a naplót tételről-tételre megvizsgálták s a bevételi és kiadási okmányokkal össze hasonlítva, rendben találták

A bemutatott s rendben talált kimutatás és napló elfogadtatván, muzeum örnek a felmentvény elismerés mellett megadatik.

5. Hory Béla pénztárnok elő terjeszti a muzeum alap vagyonát feltüntető számadást.

A bemutatott számadás a kiküldött számvizsgálók által tételről-tételre felülvizsgálva lévén, a gyűlés Hory Béla pénztárnoknak több évi pontos és odaadó működéséért jegyzőkönyvi köszönetet és elismerést szavaz s a felelősség alól felmenti.

5. Muzeum ör előterjeszti a kolozsvári orsz. történelmi ereklye-muzeum-egylet alapszabályainak tervezetét.

A bemutatott tervezetet a gyűlés mind általánosságban mind részleteiben elfogadja, a jegyzőkönyvhöz csatolja s az alapszabályok alapján az egyesületet végelegesen megalakultnak jelenti ki s egyidejűleg elhatározza, hogy az alapszabályokat jóváhagyási záradékkal leendő ellátás végett Kolozsvár város hatósága utján a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszteriumhoz felterjeszti.

7. Elnök indítványozza, hogy külön jegyzőkönyvi elismerés és köszönet adassék ki a muzeum létesítésére vonatkozó javaslat tevőjének, Kuzskó Istvánnak, ki azt nemcsak indítványozta, hanem négy éven keresztül önfeláldozó, önzetlen munkával egyuttal megalkotta, és kapcsolatban a gyűjtéssel olyan alkotásokat létesített, a melyek maradandó értékkel bírnak s a hazafias érzés ápolására és fejlesztésére befolyhatnak.

A gyűlés Kuzskó István muzeum örnek hálás elismeréssel jegyzőkönyvi köszönetet szavaz és azt külön kiadattal határozza.

8. Jegyzőkönyv hitelesítésére elnök által és megbizásából felkéretik Hory Béla és Nedoroszték János.

9. Elnök a gyűlést bezárja.

A jelenlevők az ügybuzgó elnöknek éljenzés mellett szavaznak köszönetet.

Km. f.

Dedky Albert, s. k.
elnök.

Kuzskó István, s. k.
jegyző.

Hitelesíti:

Hory Béla.

Nedoroszték János.

A kolozsvári orsz. ereklye-muzeum-egylet működéséről.

— A muzeum ör beszámoló jelentése. —

Tisztelt Igazgatóság!

Mélyen Tisztelt Közgyűlés!

A kolozsvári országos ereklye-muzeum fejlődéséről van szerencsém az alábbiakban jelentést tenni:

A muzeum megalakulását 1891. febr. hó 15-én tartott gyűlésén mondta ki a márcz. 15. bizottság. E kijelentés visszhangot keltett egész országban, mert első volt ilyenmü alkotás létesítésére. Ezerek csoportosultak a honfiak és honleányok közül az ország minden részéből az eszme megvalósításához és siettek támogatni és segítettek megvalósítani a felszínre hozott tervet.

A nemzet vágyának és óhajtásának kifejezése volt e muzeum megalakítására vonatkozó indítvány.

Négy év telt el azóta sokoldalu munkában és olyan eredményekben, a melyekhez azt hiszem, nem kell semmi szóvirág, hogy azok értékük szerint méltatassanak.

Kitelhető rövidséggel és szárazon fogom elősorolni az eredményeket, a melyeket nem lankadó és szakadatlan munkálkodás árán a nemzet jobbainak lelkes támogatása mellett testületünk elért. Jelentésem ez:

Kezdeményezés.

1891. február havában intéztük a nemzethez az első felhívást a muzeum létesítése érdekében való közreműködésre. Meghallották mindenfelé. Már a márcz. 15. ünnepély alkalmára egy egész csoport ereklye és irat érkezett be jelölül annak, hogy a gondolat testet ölthet.

Ez a felhívás Aradon is viszhangot keltett. A vértanuk városában a város és megyeház pinczéjében, padlásán, raktáraiban halommal heverték szabadságharci drága emlékeink: pinczében össze hányva a Csányi levéltár, egyebütt is iratok, fegyverek, billincsek foglyomunkák.

Az aradi Kölcsey-egylet felvette az eszmét s Varjassi Árpád kir. tanfelügyelő odaadó és neimes buzgolkodása révén munkához láttak. Majdnem szósz szerint átvették s kiadták felszólításunkat - a nemzethez, munkálkodtak, gyűjtöttek s ma kegyelet tárgyai ott is a szabadságharci ereklyék.

Bécsben Kreith Béla gr. már évekkal azelőtt vásárolgatta azokat a tárgyakat, melyek a szabadságharcz emlékei s a melyek a fegyverletétel után oda vándoroltak. Gyűjtötte a Kossuth emlékeket is. A kolozsvári és aradi felhívás akcióra ösztönözte őt is, a becses emléktárgyakat lehozta a fővárosba s a vigadóban kiállította. Így keletkezett a harmadik gyűjtemény. Ez bár tudtunk szerint ma is még a gróf magán tulajdonát képezi, idő és pénz kérdését képezheti csupán az, hogy ez a gyűjtemény is a nemzet tulajdonává váljék.

Történelmi Lapok.

E működés folyamán felmerült a szüksége annak, hogy a legdrágább emlékek, a történelmet kiegészítő ama részletek gyűjtsenek össze, a melyek megírva eddig még sehol sincsenek s a melyek örökre sirba szállnának. E gondolat megvalósítására tárgyalások indultak. E tárgyalások eredményeül Inczedy elnökte alatt szerkesztő-bizottság alakult a következő még ma is élő tagokból: Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br. Kőváry László, Martin Lajos dr. Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

E bizottsághoz mint mint munkatársak csatlakoztak a következők:

Alsó-Kubinból: Bulla György, B.-Hunyadról: Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, Bécsből: Veress Endre, Beszterczéről: Csernátóni Gyula dr. Brassóból: Baráczy Sándor, Koós Ferencz, Budapestről: Hegedűs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Jakab Elek, Jókai Mór, Kreith Béla gr. Reiner Zsigmond dr., Szinnyey József id., Csikszeredából: Benedek István. Deésről: Kádár József. Hidvégről: Nagy Sándor, K.-Vásárhelyről: Balogh Vendel dr. Kolozsvárról: Bartha Miklós, Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Hory Béla, Kovács János, Lövei Klára. Magyar Mihály, Márki Sándor dr., Szádeczky Lajos dr., Lugosról: Dengi János dr., M.-Vásárhelyről: Imreh Sándor. Nagybányáról: Törökfalvi Pap Zsigmond. Nagyváradról: Hegyesi Márton, Nyiregyházáról: Krudy Gyula. Sátoralja-Ujhelyről: Matolay Etele, Székely-Udvarhelyről: Vajda Emil dr. Székesfehérvárról: Éder József dr. Alsó Szóvátrol: Dézsi Mihály. Tordáról: Borbély György, Ferenczy Ferencz. Vizaknáról: Szentkatolnai Bakk Endre, Rajzoló munkatárs: Nagy Gyula tanár. Fényképező munkatársak: Dunky Ferencz, Dunky Kálmán. Budapestről: Vágó Bertalan.

Megjegyezzük, hogy ez a legujabb névsor; az alkotók, az alapítók egyrésze már elköltözött s a T. L. egyenként szomoruan meggyászolta őket. Az elköltözöttek helyét időről-időre eddig újabb és újabb erők váltják fet.

A szerkesztő-bizottság eddigi működéséről szóló jelentést a „Történelmi Lapok” f. é. folyamának 25. 26. 27. lapján találják önök összefoglalva.

A muzeum további alkotásai.

Ereklye-muzeumunk a Történelmi Lapokkal egy olyan organum birtokába jutott, a mely szélesebb körű akcióra tette képessé. E lap támogatása mellett tehát mindazokat a hazafias alkotásokat és intézkedéseket létesíthette, a melyek egy részről biztosították gyűjteménye gyarapítását, más részről pedig olyan hazafias ünnepélyek rendezését és intézkedések keresztül vitelét tette lehetővé, a melyek az egész országra kiterjedtek.

Megtartva a sorrendet, jelentésünket úgy tesszük meg, hogy legelőször a muzeum kebelére vonatkozó fejlődésről számolunk be:

A kolozsvári muzeumba érkező tárgyak így csoportosulnak: I. Kossuth-péncz; II. ereklyék; III. proklamációk; IV. életrajzok; V. arczképek, csataképek; VI. kéziratok; VII. könyvek; VIII. 1848—49. hirlapok; IX. jelenlegi hirlapok.

A beérkező különbözőnemű tárgyak egy általános naplóban nyugtáztatnak és abból vonatik ki a megfelelő csoport-naplóba a tárgy.

I., Szabadságharczbeli pénzek.

Egy nagy csoportja van együtt a szabadságharczbeli pénzeknek. Rendes és kényszer papir pénzek, arany, ezüst, réz pénzek mind könyvelve és külön-külön csoportosítva állítottak ki. Két drb. amerikai Kossuth pénzünk is van Minden bejött pénzdarab könyvelve és nyilvánosan nyugtázva volt.

II. Ereklyék.

E czim alá a következő tárgyak soroltattak: Ágyugolyók és más löveg. Csataterekekről, hősök sirjairól vett föld, fű, virág. Emlékoszlop rajza. Emlékoszlop miniatúr mintaja, Érdemrend. Egyéb szab. harci ereklyék. Fegyver. Hadi zászló. Koszoru. Katonai felszerelési tárgyak. Pecsétnyomók. Ruházat. Szabadságh. pénzek. Szabadságharci elítéltek által fogságban készített emléktárgyak. Szabadságharczbeli kokárdák. Szobor. stb

Minden beérkezett tárgy folyó számot kap az általános naplóban és czimkével ellátva az adományozó nevének kitüntetésével; legtöbbször a tárgy történeti értékének rövid leírásával helyeztett el.

III. Proklamációk.

A szabadságharcz e nevezetes kiadványairól nagyon szép gyűjteménye van muzeumunknak. E proklamációk időrendben csoportosítottak: Külön választatnak a másod példányok, melyek csere tárgyat fogják képezni.

IV. Életrajzok.

Ezek gyűjtése a muzeum keletkezésével egy időre esik. Minden arczképpel életrajz is kéretik be. Az életrajzok megírásánál fősúly fektettetik az 48—49-beli működésre s az akció oda irányul, hogy a kinevezési, kitüntetési okmányok, vissza emlékezések, naplók stb. szintén beküldessenek. Az életrajzok betű rendben helyeztetnek el. Minden egyes szabadságharczbeli szereplőről külön pállium állittatik ki. Ebben csoportosul az illető egyénre minden okmány, minden életrajzi adat. Ujabb rendezés alatt most áll az életrajzi tár, mely közel 400 egyén életrajzi adatait tartalmazza. Kalmár Antal főhadnagy rendezi

V. Arczképek.

A muzeum azzal kezdte működését, hogy megnyerte a honvéd-egyleteket, a fényképezőket a honvédek kabinet képekben való levételére. Segélyére sietett a Történelmi

Lapok, mely a beérkezett képekből időről időre csoportokat közölt. A képek mindenike külön keretbe foglalva, az illető honvéd rövid életrajza kitüntetésével ellátva, zászlóaljank szerint csoportosítva van kitüntetve. Legutóbb a tömeges érkezések miatt a zászlóalji sorrend kissé megbomlott. A muzeum falai sem nyujtanak elegendő tért immár újabb csoportosításához a félezret kitevő képtárnak. Új tágasabb lakásán csoportosíthatja ezeket a muzeum rendszeresebb formában. E csoportba tartoznak a csata és más képek, melyek nagy számban vannak.

E helyen megemlítjük, mikép a Történelmi Lapok számos képet sokszorosított. A honvédek levétele körül elévülhetlen érdemeket szereztek a Dunky fivérek, kik több száza menő arcképet készítettek el a kolozsmegyeyi és a szolnok-dobokamegyeyi honvédekről díjmentesen. Kivülök Musalek Brassóban, Botár K. Tordán buzgókodott a képek levétele körül.

Legbecsesebb csoportját képezi a gyűjteménynek a 129-et meghaladó magyar legióbeli arckép. Mindenik vizit-kártya nagyságu. Mindenik Olaszországban készült. Sipos Károly gyűjtött össze 43 drbot Jeszenszky István Brassóban élő ezredes 50 drbot. Benedikti József vajdahunyadi birtokos pedig 27 drbot, melyhez mások adománya is járult.

VI. Kéziratok.

Ezek a legdrágább kincsei a muzeumnak. Ezekbe vannak letéve azok az adatok, a melyek kiegészítő részeit képezik a történelemnek.

Naplók, egykoru jegyzetek, magyar, német, francia, olasz levelek, kéziratok nagy halmaza gyűjtetett össze, a szabadságharczról, az emigrációról és a magyar legióról.

Sok olyan beces történelmi adat van, a miket ma még nem szabad közzé tenni, a szerepelt egyének életben léte miatt. Nagyon sok adat fényt, világot vet a történet író előtt megtörtént eseményekre.

Mind e kéziratok őriztetnek. A felhasználhatókat rendre-rendre közzé adja a Történelmi Lapok. Igen beces adatokat képez a Krivácsi ezredes irat csomója, mely a magyar legió működésére vonatkozik.

VII. Könyvek.

A Történelmi Lapok megindultával a könyv gyűjtés is megindult.

Ez adta pár év előtt azt a gondolatot, hogy létesítsék a szabadságharczbeli könyvekből *Kossuth könyvtár* cím alatt egy nyilvános könyvtár.

Hentaller Lajos, a „T. Lapok“ munkatársa sziveskedett össze írni a könyvek címjegyzéket, ezt kiegészítette Hegyesi Márton történetíró az ő gazdag könyvtára segélyével, a kiegészítést pedig befejezte Veress Endre munkatárs az egyetemi könyvtárban levő adatokból.

A szabadságharczra vonatkozó csaknem minden műnek címjegyzéke megvan. Szerzőkhöz, kiadókhöz csak kérő levéllel kell fordulnunk s a terv megvalósítható.

A jelenleg meglevő művek is több száz kötetre mennek. Ezek az egyetemi könyvtár rendszere szerint katalogusba vannak véve, illetve minden példányról czédula van kiállítva. Külön csoportba két szintű czédulákkal vannak ellátva, a szabadságharczra vonatkozó művek, fehér czédulákkal azok, a melyek ezzel csak kapcsolatosak.

VIII. 48—49-beli hírlapok.

Ezek egy külön gyűjteményt képeznek s csaknem minden hírlap meg van a gyűjteményben. Nagyon sok

hírlap teljes példányokban együtt van E hírlap gyűjtemény egy gazdag kincses tára történet irodalmunknak; ezekben vannak letéve a napok eseményei azzal a hűség-gel, a melylyel a napi tudósítók az események lázas hevenyében és azok hangulatának hatása alatt papírra vetették.

Az 1894. évig elhelyezett lapokból a lajstrom a „Történelmi Lapok“ borítékain időről-időre közölvé volt.

IX. Jelenlegi hírlapok.

A Történelmi Lapok csere példányaképen a fővárosi napi s a Királyhágón tuli vidékek lapjai özönlének be. Ezeket a muzeumban gyűjtjük, a mi annyival inkább szükségesnek mutatkozott, mert az erdélyi részekben a királyhágó tuli részében s főleg a fővárosban megjelent lapokból gyűjtemény nem tartatik. E gyűjtemény most még rendszeresebb alakot fog öltetni, a mennyiben tervbe vétetett, hogy az ország minden megyéjéből legyen képviselve egy-egy a napi eseményeket felölelő lap.

X. Kossuth gyűjtemény.

Kossuth Lajos életére, hálára és emlékezetére vonatkozó iratok, adatok, nyomtatványok, hírlapok, könyvek összegyűjtésére nagy gondot fordított a muzeum. Megszerzett a Kossuth halála alkalmával csaknem minden hírlapot csere utján.

A külön kiadott gyászjelentéseket, proklamációkat a fővárosból is, a vidéki városokból is bekérte, hogy azokat kegyelettel megőrizhesse az utókor számára.

Külön szekrényben őrizzük ezeket a tárgyakat.

Ezen kívül a Kossuth Lajos emlékezetére külön gyászlapot adott ki a Történelmi Lapok-ból.

Emlékezetéről pedig egy nagy csoport-kép gyűjteményt nyomtatott, mely a Kossuth Lajos születése, működése, halála és emlékezete részleteit szimbolizálja.

Ünnepélyek.

A márcz. 15. ünnepélyeknek a Kossuth névnapját és emlékezetét fenntartó ünnepeknek országszerte való megtartására befolyt a muzeum. Mind ezek, mint folyó ügyek intéztettek. Külön részletes jelentés a Történelmi Lapokban találunk önök. Nevezetes és kimagasló ünnepély volt különösen az, a mely a Bem 1849. febr. 4. rendeletére 1894. febr. 4-én tartatott meg Vizaknán. Mind két nap vasárnapra esett. 1849-ben Bem elrendelte, hogy a katonák vonuljanak isteni tiszteletre. Nem tehettek, mert „négy nap döngött az ágyu Vizakna és Déva között.“

Megjelentek a fiatalok helyett az öregek, negyvenöt év után az isteni tiszteleten. Ez az ünnepély az egész ország kegyeletét keltette fel. Özönével érkeztek a táviratok, üdvözölni az egykori fiatal hősokeket, kik öreg korukban is kegyelettel teljesítették öreg vezérük rendeletét. A leveleken, táviratokon kívül egy csoport kossuru érkezett a vizaknai emlék szoborra, a melyeket Szentkatolnai Bakk Endre plébános s Kremniczky Amánd m. kir. bánya nagy küldöttek be s melyeket kegyelettel őriz az ereklye-muzeum. Ez ünnepély tervét Imreh Sándor munkatársunk hozta szönyegre.

Honvéd menedék ház.

Kolozsváron egy honvéd menedékház létesítése ügyében az ereklye-muzeum ör kezdeményezésére mozgalom indult és bizottság alakult. Tagjai voltak: Deáky Albert, Szabó Samu, Hory Béla, Kuzskó István s a honvédegyleti választmány. Ezek jelentése a „Történelmi Lapok“ m. é. folyamának 193. 194. lapjain foglaltatik.

Honvédszegélyezés.

Erre is kiterjedt a figyelme az Erekllye-Muzeumnak. A helyi honvédek segélyezésére, utánjárással és czélszerű intézkedésekkel hatott Erekllye-Muzeumunk keletkezése előtt élve el voltak temetve az öreg honvédek.

Akcióra serkentettük a honvédegyleteket, buzdítottuk, bátorítottuk az inséggel küzdőket, tájékoztattuk őket arról, hogy miképen juthatnak segélyhez, vagy megérdemelt nyugdíjhoz.

Kidolgoztunk a nyugdíj elnyeréséhez népszerű módon egy tájékoztatót ezt a „T. L.“ utján s a honvédegyletek utján s a hol lehetett közvetlenül minden szegény honvéd kezeihez eljuttattuk

Eredménye nem maradt el, mert míg 1891-ben, akciónk megindítása előtt 1834 honvéd kapott 143787 frt nyugdíjat, 1894-ben 6753 honvéd kapott 377831 frt nyugdíjat.

A mult évben nagyobb mértékben forsziroztuk a tájékoztatást, mint azt a „T. Lapok“ junius-juliusi számai is bizonyítják.

A „T. Lapok“ on kívül még külön tájékoztatót is adtunk ki, szétküldve az összes hazai lapoknak. Ennek az lett az örvedetes eredménye, hogy az orsz. honvédszegélyező-egylet költségvetésén alapos módosítást tett szükségessé.

Erről az orsz. honvédszegélyező-egylet így nyilatkozik :

Tekintve, hogy a nyugdíjas egyének száma az 1894. év folyamán ily nagy mértékben emelkedett, 1894. évi július hó 20. án, az 1895. évi költségelőirányzat felterjesztésekor egyesületünk az 1895-ik év szükségleteinek fedezésére a magas kormánytól az évi 300,000 frt dotációnak 400,000 frtra leendő felemelését s annak törvényhozásilag leendő megszavazását kérelmezte. Fzen összeg az állami költségvetésbe fel is vétetett. *Miután azonban az 1894. évi július havától a nyugdíjasok száma minden várakozáson felül oly nagy mértékben emelkedett, hogy az 1895. évre eltekintve az 1/2 évi szaporulatoktól már eddig nyugdíjak címén 464,926 frt 50 kr. szükségeltetik, pótlólag még 30,000 frtnak, megszavazását kérelmeztük. Ha pedig ezen összeg akár az idő előrehaladottságá, akár más okból törvényhozásilag megszavazható nem volna, úgy ezen hiány az egyesület törzsvagyonyából a Nagyméltóságu m. kir. miniszterelnök ur engedelmével felveendő kölcsönrel fog pótoltatni.*

E legszelesebb körü akciónak, a mi részünkről az volt az indoka, hogy most, a midőn a honvédek jobbjára elérték a 65. életévet, lehetőleg mindenik hozzá juthasson megérdemelt ellátási díjához s tekintettel arra, hogy az ellátottak létszáma a természet rendje szerint fájdalom, napról-napra fogy, muzeumunk eszközölhessen ki a fel nem használt összeg fenmaradó részletéből a kolozsvári honvéd menedékház fentartására egy bizonyos átalányt.

Kolozsvári honvédegylet.

A muzeum befolyása révén nyert új szervezetet a kolozsvári honvéd-egylet, mely megelőzőleg hét éven át a segélyezés dolgában gyűlést nem tartott, az ellátási ügyek eligazítása kizárólag Inczedy Samu ezredes elnök vállaira nehezedett.

1893. július havában tartott közgyűlésen az öreg honvédek a ma már néhai Inczedy Samu ezredes tiszteletbeli elnöküknek kiáltották ki, a választmányt új erők beválasztásával akcióra képessé tették; élére Szabó Samu tanárt helyezték; ily módon a működésre képessé téve, a muzeum ör jegyzősége mellett másfél éven át

minden vasárnap délután gyűlést tartva, az akció megindult.

Az írásbeli munkákat, a felterjesztéseket a honvédek okmányainak különböző testületektől való beszerzését, mint jegyző, a muzeum ör végezte.

Ez hetenkint két-három munka napra terjedő foglalkozást adott, a mit a muzeum öre éjjeli időben teljesített.

E munkálkodás révén a honvéd-egylet mintegy lett emelkedett, minden tekintetben okadatolt felterjesztései a központban kiváló figyelemben részesültek, s a mult év november haváig 28 kolozsvári honvéd részére 2275 frt állandó nyugdíjat eszközölt ki. Többeknek juttatott a központi segélyező-egylet révén alkalmi segélyt. Az elhaltak özvegyeinek pedig kieszközölte a temetési járulékat.

Maga körében is eszközölt 200 frtot meghaladó gyűjtést, mit koronkint kiosztott az inséggel küzdő hadastyánok között.

Ezeken kívül a választmány számba vette az egylet tagjai közül azt, hogy kik élnek, kik haltak meg? Ezek névsorát a lapokban is közölte. Törekedett az egylet elérni azt, hogy az orsz. honvédügyeket tisztán és nemesen szolgálják, méltóan az ügysz. E célból indítványozta m. é. aug végével a vele egyetértő egyesületeknek az ügyek élére, a Péchy Tamás megnyerését. E bizalmas átiratai elfogadásra találtak s az egylet, mint a honvéd ügyek elnökét üdvözölhette Péchy Tamást. A segélyezési pénztárt az egyletben Mamicza János kezelte.

Társas estélyek.

A hazafias érzés ápolására hathatósan befolytak azok a társas estélyek, a miket a muzeum 1892. máj. 15-től hónapról-hónapra rendez. Eredetileg úgy voltak ezek az estélyek tervezve, hogy azokon szabadsagharcbeli dalainkat énekeljenek és zenében a mai nemzedékkel megismertessék a műkedvelők. Erre azonban csupán egy ízben volt alkalom. A többi estélyek csendes megbeszélések összejövetele volt.

Ez estélyek sorozatát a Történelmi Lapok élén álló három ezredes (Inczedy, Szigeti, Végh B.) nyitotta meg.

Ez estélyeken beszélték meg először mindenik alkotásnak, mindenik eszmének a kivitelét.

A Vasvári kör ily barátságos megvitatás után keletkezett, itt beszéltük meg a muzeum berendezésének a részleteit.

A vizaknai honvéd ünnep, a honvédmenedékház gondolatának miképen kivitele itt került először szönyegre.

Itt jelentette be már a második estélyen Teleki László gróf azt, hogy atyjának drága ereklyéit nálunk helyezi el, itt kereste meg a kolozsvári honvédeket, szerkesztőséget a már elhunyt 48—49-beli őrnagy és Amerikában volt ezredes Fonet Kornél.

Vidéki bajtársak itt adtak találkozót. Honvédek keblü vagy országos ügye, itt nyertek megvitatást; a segélyezés iránti lépések modozatait itt beszélték meg.

Ez estélyeket két ízben is felkereste Hegyesi Márton szab. h. történetiró, Ugron Gáspár a székudvarhelyi egylet elnöke és sok vidéki látogató.

A kik el nem jöhettek, azok is vidáman nézték ez estélyeket.

A mikor első évfordulója volt az estélyeknek, Mezősi László százados, ki Batthyányi közelében az Uj épületben volt bezárva, 8 üveg 40-es évbeli tokaji bort küldött a társaságnak óriási pinceszéből sok jó kívánság kíséretében.

Azóta ez öreg ur is meghalt. Nyugodjék békével.

Ezek az estélyek a Budapesten megjelenő lapok rokonszenvét is megnyerték. A Bpesti H. egy alkalommal így irt róla:

„Ma napság a mikor napról napra pusztul az a nemzedék, mely látta még a nagy napokat, van valami megindító, valami szívet megdobogtató az olyan estén, a mikor összegyűl az öregekkel a fiatalság azzal az ősi jelszóval: emlékezzünk a régiekről.

A muzeum belső működése.

A muzeum időről időre tartott igazgatósági gyűléseinek jelentéseit önök megtalálják a „Történelmi Lapokban.”

Már 1892 augusztusban Inczedy elnöklete alatt tartott gyűlésen nagyobb akcióhoz kezdett, ereklyék gyűjtése érdekében. Első berendezési és megnyitási ideje Kossuth Lajos 90. születés napjára esett. Elhatározta a muzeum, hogy ettől az időtől számítja éveit.

Ugyanekkor elhelyezkedve ideiglenesen a tornavivó intézet emelete helyiségében, hozzá kezdett az alkotáshoz.

Berendezte tárgyait, szervezeti szabályzatot készített, megkereste időről időre az ország több testületét tájékoztató iratok kíséretében ereklye adományok és a berendezés céljaira filléres gyűjtések eszközzése végett. „Arany könyvet” alapított, ebben minden kr. adományt nyilvánosan nyugtázott. Az adományokból tovább fejlesztette az intézményt, az alapítványokat pedig gyűmölcsöztette.

Sok munka, sok éjjelezés árán így keletkezett egy puzta indítványból a muzeum, mely ma ahhoz értők szerint 8—10 ezer frt értéket képvisel, s melynek becsese értéke főleg a kiválóan fontos eredeti okiratok és kéziratok, drága ereklye tárgyak s összegyűjtött képekben évről-évre növekedni fog.

Az alkotásnál a muzeum a legmesszebb menő takarékoságot fejtette ki. A felhívások szét küldésénél a munka díjakat a legalsóbb árra szállította le. Könyvelési és posta kiadások nagy részét éveken át a Történelmi Lapok számlájára róttam. Pedig ez is meg volt terhelve 5—6 száz ingyen példánnyal, mely az intelligens szegény honvédek járulékát képezte, melyért cserébe képek, visszaemlékezések, adatok érkeztek a muzeumnak.

Ez az észszerű és takarékos beosztás tette lehetővé, hogy minden fillér árán növekedett s növekedik a muzeum és csekély anyagi erővel hatalmas alkotásokat létesítettünk s a jövőre kiható intézmények alapjait tettük le.

Bevételeinket, kiadásainkat különben ellen őriztetük az egész nemzet által, az ereklye muzeum naplóját egyrésztől az igazgatóság tagjai, más részről a márcz. 15. állandó bizottság tagjai időről-időre átnézték. A számadásokat s a vagyont kimutatást az alábbiakban terjesztjük elé.

A) Vasvári Kör.

„Vasvári Kör” czim alatt egyesületet alakított a muzeum még 1892-ben a muzeum ör kezdeményezésére. E kör részletes jelentését a „Történelmi Lapok” 1893. évfolyamának 145—148 és következő lapjain találjuk.

A körnek szervezeti szabályzata is van, a mely a „Történelmi Lapok” 1892. évfolyamának 158 lapján foglaltatik.

A körnek elnöke Szabó Sámuel tanár; vezetése alatt mint egy száz tag buzgolkodik, hogy a fiatalon vértanu halált szenvedett hős emléke fentartassék.

Szép márczius 15. ünnepélyt rendezett az idén is. Ugyanez alkalommal tartotta közgyűlését is, melyen pénztárnoka a következő anyagi eredménnyel számolt be:

Kimutatás

A Vasvári emlék-alap pénztáráról.

Egyenleg áthozat 1893. évből	104 frt 93 kr.
1895. február 19. Teleki László gróf Ad.	20 „ „
Ker. bankban kamat	10 „ 10 „
Összesen	135 frt 03 kr.

Egyenleg áthozat	132 frt 77 kr.
1893. október 7. kiránduláskor kiadás	2 „ 26 „
Egyenleg	132 „ 77 „
Összesen	135 frt 03 kr.

1895. márcz. 15-én.

Poszler Gyula,
pénztárnok.

Az ünnepi közgyűlés az iparosok főtéri palotájában folyt le. Emlékbeszédet mondott Szabó Sámuel, Vasvárinak egy hazafias szellemű proklamációját felolvasta Tárkányi György. Lövei Klára Vasvári egykori tanár társa ez alkalomra irt megemlékezését felolvasta Kuzskó István. A jelenlevők jkvi köszönetet szavaztak Lövei Klára urhölgynek a felolvasás összeállításáért.

Kimutatás

Az orsz. ereklye muzeum 1892—1894 évi bevétele és kiadásairól.

T. sz.	T á r g y	Bevétel		Kiadás	
		frt	kr	frt	kr
1	Postaigazgatóságok és hivatalok adománya	197	05		
2	Adó- vám- és sóhivatalok adománya	117	36		
3	Vasuti állomás főnökségek (lásd 767/873 r. tétel) adománya	285	67		
4	Körjegyzőségek	232	14		
5	Törvsz. jbir., ügyészség, közjegyzőségek és ügyv. kamarák adománya	72	40		
6	Pénzügyórság adománya	278	55		
7	Áll. és községi iskolák adománya	35	70		
8	Virilisták	171	30		
9	Más testületek és egyesek	1950	47		
	Összesen	3340	64		
1	Irodai szerek, butor, könyvkötői munka, képkeretek, állványok, berendezési munkadíjak s felszerelésekre			1274	20
2	Szolgabére			82	60
3	Nyomatványok, postaköltség, címzési és expedíálási munkadíjak			1376	45
4	Fűtés és világítás			74	31
5	Egyéb kiadások			128	54
	Összesen			2936	10
	Az alap pénztárba átkezeltetett			260	—
	Összesen	3340	64	3196	10
	Levonva a kiadást	3196	10		
	Marad 1894. végével tiszta bevétel	144	54		azaz
	Egyszáznegyvennégy frt 54 kr.				

Kolozsvár, 1894. decz. 31 én.

Goldschmidth s. k.

Fentebbi kimutatás alapját képező naplót a bevételi és kiadási iratokkal tételről-tételre átvizsgálva, rendben tálltuk.

Kolozsvár, 1895. márczius 20.

Nedoroszték János.

Bay János m. k.

I. Az alapítványok összege a következő:

1. id. K. Biasini Domokos alapítványa	29 frt 14 kr.
2. A Kolozsvári műkedvelők	" 29 " 01 "
3. Groedl Armin	" 110 " 45 "
4. A pécsi takarékpénztár	" 27 " 49 "
5. Kossuth Lajos	" 49 " 25 "
6. Inczédy Sámuel	" 17 " 65 "
7. Kinizsi alapítvány	" 22 " 01 "
8. Hirsch Mór alapítványa	" 25 " — "

II. A folyó pénztárban van	310 frt 00 kr.
III. A Történelmi Lapok gyűjtése	204 " 53 "
a Kossuth szoborra	426 " 97 "
Igy tehát kezelésem alatt van	
Összesen	941 frt 50 kr.

Kérem jelentésem tudomásul vételét.

Kolozsvárt, 1895. márcz. 22.

Hóry Béla,

az O. E. M. pénztárnoka.

Fentebbi kimutatást tételről-tételre megvizsgálván s az okmányokkal összehasonlítván, helyesnek találtuk.

Kolozsvárt, 1895. márcz. 20.

Bay János, s. k.

Nedoroszték János, s. k.

Jövőre kiható intézkedések.

Már 1863. jan. 15-én tartott gyűlés elhatározta, hogy több osztályt s bizottságot szervez kebelében és ezek élére vezetőket nyer meg.

Ilyen osztályok, bizottságok a következők:

1. *gyűjtő-osztályt* létesít a muzeum minden időben való fenntartására szükséges anyagi erő gyűjtés folytonos tovább vitelére;

2. *ereklye-osztályt* alakít az ereklye gyűjtése, azok hitelességének megállapítása és ezentul való rendezésére;

3. *könyvtári-osztályt* a szabadságharcra vonatkozó könyvek összegyűjtése és berendezésére;

4. *levéltári-osztályt* a beérkezett szabadságharcabeli okmányok feldolgozására és hozzáférhetővé tételére;

5. *képtári-osztályt* a szabadságharcra vonatkozó képek összegyűjtése, rendezése és nyilvántartására;

6. *ünnepély-rendezői* osztályt itthon és az ország különböző pontjain hazafias tárgyú és czélú ünnepélyek rendezésére; továbbá:

7. *kegyelet-bizottságot* a melynek feladata lesz a még életben levő 48—49-es honvédek anyagi helyzetének enyhítésére a megtehető intézkedéseket megtenni. Az elhalt honvédek temetésének a történelmi multhoz méltó *impozánsá tételéről* gondoskodni, továbbá oly honvédek temetéséről, a kiknek *hátramaradottjaik nincsenek*, s a kik végrendelező óhajtásaikban ezt kívánják, gondoskodni a rendelkezésre bocsátott anyagi erő erejéig, valamint megfelelő *síremlék felállításáról is*. Kiterjeszteni figyelmét arra, hol szükséges az országban *nagyobb események színhelyének* magyarázatául szolgáló *emlékek felállítása* s ezeknek a jövőben való létesítésére mozgalmat kezdeni stb.

A gyűlés kimondja, hogy

8. *vidéki gyűjtő osztályok* megalakítására nézve intézkedéseket tesz. E megalakítás, miután egy kiváló csoportja tömörült a legjobb hazafiaknak az ország minden pontjáról a „Történelmi Lapok zászlója alá, gyakorlatilag könnyen megoldható. Az 1—6 pont alatti csoportok élére a szabadságharcban működött kiválóbb férfiakat kér fel

a muzeum és azokban való együttes munkára tért nyit mindazoknak, a kikben hazafiai lelkesedés a munkakedvvel párosul.

A mostani szervezés után önök lesznek hivatva ezek megalkotására. A 7. pontban említett kegyelet-bizottság működése a legszebb s évszázadokra kiható alkotásokat létesíthet. Ennek munka programját vázlatosan leírva feltalálják önök a Történelmi Lapok 133 158. 1894. évi lapjain.

Tiszteleti tagok.

A szabadságharcban kiváló tevékenységet tanúsított s az ereklyemuzeum alkotása körül is nagy sikerrel munkálkodott több jeles hazafi méltó volna arra, hogy tiszteleti tagja legyen muzeumunknak.

Egy ily rövid időre szabott gyűlés nem elegendő a közönséges tárgyak felülelésére sem. Erre egy ünnepnapot kell szentelni, mely alkalommal megbízás esetén bátor lesznek javaslatomat előterjeszteni.

Most csak megemlíteni kívánom, mikép az igazgatóság Inczédy Samu ezredest tiszteleti elnökké választotta s tőle megleghangu köszönő iratot is nyert, Kreith Béla grófot pedig tiszteleti tagnak választotta az alapítás kezdetén, a szabadságharcabeli emléktárgyak gyűjtése körül tanúsított lankadatlan működéséért.

Azon kívül néhai tiszteleti elnöke Inczédy Sámuel ezredes arczképét életnagyságu mellképben elkészíttette s az most a muzeum termében el van helyezve. A képet Nagy Gyula rajz tanár volt szives elkészíteni. Teleki Sándor gr. ezredesről mellsobrot készíttetett.

Ezek képezik rövid foglatatát T. Bizottság és T. Közgyűlés eddigi működésünknek, s én nagy hálával adózom a t. bizottságnak a kitüntetésért, melylyel megtisztelt akkor, a mikor felhatalmazott, hogy egy gondolatért négy év mulva ennyi évszázakra kiható alkotással számoljak be.

Kolozsvárt, 1895. márcz. márcz. 16-án

Kuszkó István,
a muzeum öre.

Az Orsz. Történelmi Ereklye-Muzeum Egyesület alapszabályai.

Az egyesület czime:

1. §. *Az egyesület czime:* „Országos Történelmi Ereklye-muzeum Kolozsvárt.”

Az egyesület célja.

2. §. Az 1848—49. magyar szabadságharcra vonatkozó ereklyék, iratok, történelmi adatok összegyűjtése és azoknak Kolozsvárt állandó elhelyezése, nyilvánosságra való berendezése és megőrzése; továbbá a hazafias érzés ápolása és fentartása.

Az egyesület pecsétje.

3. §. *Az egyesület pecsétje:* a budai honvédemlék rajza. „Országos Történelmi Ereklye-Muzeum Kolozsvárt 1891” körirattal.

Az egyesület védője.

4. §. Az egyesület védője Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága, melynek polgármestere az egyesület igazgatóságának hivatalból tagja.

Az egyesület vagyoni forrásai.

5. § A egyesület vagyona, illetőleg bevételei:

- a) begyűlt ereklyék, iratok, könyvek, képek stb
- b) örökös, alapító és rendes tagok adományai és járulékaik.
- c) ajándékok és hagyományok; tárgyakban úgy mint kész pénzben;
- d) a muzeum tagjai és pártolói által eszközölt gyűjtések ünnepélyek, felolvasások stb jövedelmei.

Munka kör.

6. § A muzeum által létesítendő osztályok, körök, bizottságok *ügyviteli rendjét*, a különböző célú alapítványok kezelése, gyümölcsöztetése és ellenőrzése módzatait, a választmány által kidolgozandó külön ügyrend állapítja meg.

Tagok.

7. § *Tiszteletbeli tagok*, a kiket az egyesület, a szabadságharcban kivivott érdemekért, vagy az orsz. tört. ereklye-muzeum alapítása körül kiváló és hazafias buzgósággal teljesített munkásságért választott. Külföldi tagok tiszteletbeli taggá választásához a belügyminiszter engedélye kikérendő.

8. § *Örökös tagok*, a kik a muzeum javára 1000 frt alapítványt tesznek.

9. § *Alapító tagok*, a kik a muzeum javára legalább egy száz frtot adományoznak

10. § *Rendes tagok*. A kik 3 évi kötelezettséggel évente 1 frtot fizetnek.

11. § *Tagok jogai*. Az egylet tagjai a közgyűlésen tanácskozási és szavazási joggal bírnak. Testületek képviselőik által vehetnek részt.

12. § *Vidéki körök*. Megyékben, városokban, nagyobb községekben, hol a muzeum-egyletnek az ügyviteli szabályzatban meghatározott számú rendes tagja van, ezek külön kört alakíthatnak. A körök feladata a muzeum-alapot tagok nyeresével és gyűjtéssel növelni. Ennek javára hazafias ünnepélyeket, vagy vigalmakat rendeznek, felkutatják az ereklye-értékkel bíró szabadságharczbeli tárgyakat, iratokat, nyomtatványokat, azoknak hitelességét megállapítják és a muzeumnak beküldik.

Feladata továbbá minden körnek kerületében összegyűjteni a történelmi adatokat, azokat tisztázni és a tisztaba hozott adatokat beküldeni.

Czélja kerületében egyuttal a kegyelet ébrentartására ünnepélyeket, emlékbeszédeket tartani, állandó emlékek felállítását közvetíteni.

Kezeli osztályok.

13. § Az ereklye-muzeum-egylet saját kebelében osztályokat állít fel, bizottságokat küld ki. Ezeknek s a vidéki köröknek munka programját az igazgatóság állapítja meg.

Az egyesület kormányzása.

14. § A muzeum ügyeit a közgyűlés, az igazgatóság és az elnökség intézik.

A közgyűlés.

15. § Rendes közgyűlés évenként szeptember második felében tartatik, rendkívüli közgyűlés azonban 10 egyleti tag vagy az ellenőr írásbeli kívánatára, a tárgy megjelölésével bármikor összehívandó. A közgyűléseken érvényes határozat hozatalra 24 tag jelenléte szükséges, ellenkező esetben, 8 napon belül új közgyűlés hívandó össze, s ez a közgyűlés, tekintet nélkül a tagok számára, az

első közgyűlésre kitűzött tárgyak felett határoz. A közgyűlés a kolozsvári napilapok útján 8 nappal előbb, a tárgysorozat közlésével hívandó össze.

16. §. A közgyűlés hatásköre.

a. A tiszteletbeli tagok, elnökség és igazgatóság megválasztása

b. Az évi jelentés, zárszámadások és költségvetés tárgyalása és a felett határozathozatal.

c. Az alapszabályok módosítása, melyhez az egyleti tagok $\frac{3}{4}$ részének jelenléte és a jelenlevők $\frac{3}{4}$ -ed részének hozzájárulása szükséges. A módosított alapszabályok azonban csak miniszteri jóváhagyás után lépnek életbe.

d. Indítványok tárgyalása, melyek azonban a közgyűlés előtt legalább 3 nappal az egyesületi irodában írásban benyújtandók.

e. Évenként 3 számvizsgáló kiküldése.

A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére, két tag kiküldése.

A tárgyalás parlamentaris módon tartandó.

Igazgatóság.

17. §. Az igazgatóság az elnökség tagjain és Kolozsvár város képviselőjén kívül közgyűlés által három évre választandó 24 tagból áll.

Rendes gyűlés havonként egyszer, rendkívüli ülés öt tag, vagy az ellenőr kívánatára összehívandó. Érvényes határozathozatalra elnök és jegyzőn kívül legalább 3 igazgatósági tag jelenléte szükséges

Az igazgatósági ülés jegyzőkönyveit az elnök, a jegyző és az elnök által kijelölt egyik igazgatósági tag hitelesíti

18. §. Igazgatóság hatásköre.

a) Tagok felvétele felett határoz.

b) A közgyűlést előkészíti.

c) Az évi költségvetés tervezetét megállapítja.

d) Számadásokat felül vizsgálztatja.

e) Az ügyrendet megállapítja.

f) Alkalmazottak felvétele, díjazása, vagy elbocsátása felett intézkedik.

g) A közgyűlés határozatait végrehajtja és minden a közgyűlés részére fenn nem tartott ügyben határoz.

Az elnökség:

19. §. Az elnökség tagjai: az elnök és alelnökök, a muzeum őr, pénztárnok, ellenőr és a jegyzők.

20. §. Az elnök, akadályoztatása esetében pedig az elnök által helyettesített alelnök vezeti az üléseket, utalványoz 100 frt erejéig. Képviseli az egyletet; különösen tulajdonjog szerzéseknél úgy ingóság mint ingatlanokra nézve vételnél, vagy eladásnál, törvényszékeknél, hatóságoknál és testületeknél is.

Alelnökök Az alelnökök számát időről időre a közgyűlés állapítja meg és akadályoztatás esetében az elnököt helyettesítik.

21. §. A muzeum őr az egyesület irodájának főnöke; szerkeszti az egylet kiadványait, gondozza a tárgyakat, a muzeum működéséről a választmánynak jelentést tesz.

22. §. A pénztárnok a megállapítandó ügyvrend értelmében kezeli az egylet vagyonát.

23. §. Az ellenőr az egyleti vagyon kezelését s a pénztári ügyvitelt ellenőrzi.

24. §. A jegyzők vezetik a jegyzőkönyveket és segédkeznek a muzeum őrnek az irodai teendőiben.

Az elnökség tagjait a közgyűlés választja három évre. A választások titkos szavazással történnek.

Az egyesület feloszlása.

25. §. A muzeum-egyesület feloszlását csak külön e célra összehívott közgyűlés határozhatja el, melyhez a tagok $\frac{3}{4}$ részének jelenléte és ezek $\frac{2}{3}$ részének hozzájárulása kívántatik. Feloszlás esetén a muzeum Kolozsvár város birtokába, és ha 10 év eltelté alatt hason irányu egyesület nem alakul, mely azt átvenné, ez időn tul tulajdonába megy át.

E közgyűlési határozatok foganatosítás előtt a m. kir. belügyminiszteriumhoz felterjesztendők.

26. §. Ha a muzeum-egylet az alapszabályokban meghatározott czélt, hatáskört és eljárást meg nem tartaná, működését a kormány felfüggesztheti s az egyület az alapszabályok szigorú megtartására kötelezheti, vagy a körülményekhez képest feloszlathatja.

Kolozsvárt, 1895. márczius 23-án tartott alakuló közgyűlésből.

Dedky Albert,
elnök.

Kuszkó István,
jegyző.

Jegyzetek az 1849-ik évi eseményekről.

— A hadjárat alatt összegyűjtött adatokból, később a keleti smigratio alatt történekből egybeállította: Lászlófalvi Velics Károly 1848—49-iki honvédszázados és volt emigráns.

A világosi fegyver letétel után: ugyanis: Az erdélyi jobb szárnyon levő hadosztályt végleg Zsibóra hozták egybe s itt egyesülve a *Kazinczy* táborával 3 hadtest 600 ágyuval tétlenségre levén kárhozható, megadta magát. Zsibón több napig voltunk s vártuk a tudósításokat s folytak a hadi tanácsok a további teendők felett a míg végre is bekövetkezett nálunk is a fegyver letétel s zászlóalkint lettek a honvédek a várba berendelve, a hol fegyvereiktől megfosztva foglyul esett mindenki a ki berohant a várba. Kezdetben az a hír terjedt el a táborban, hogy az oroszoknak adjuk meg magunkat s szabadon bocsátják a honvédeket, mindenki belenyugodott sorsába s várta a felszólítást a bevonulásra. Miután azonban az ellenkezőről győződünk meg, felbomlott a rend a táborban s mindenki azon törte fejét, hogy meneküljön. Hozzám is megjött a rendelet, hogy zászlóajjammal vonuljak be a várba s azt a zászlóaljjal tudatva elbucsztam tőlük, sarkantyuba véve lovamat menekültem Nagy-Bánya felé, mint tisztársaim is menekültek és a legénység is más irányt véve követte s egy sem ment a várba fegyverét letenni. Megjegyzem, hogy főbb tisztársaink közül azok a kik azelőtt a rendes katonaságnál szolgáltak egész bizalommal maradtak helyt s várták a rendeletet a bevonulásra, állítván, hogy *Lüders* orosz főparancsnok ígérete folytán biztosítva van a szabadon bocsátásuk, a mint azonban csuful felültek később.

Megerkezve Nagy-Bányára a sok menekülttől alig lehetett mozogni a piacon s csak kerülő uton folytathattam másnap tovább utamat Szatmárra s itt is tele volt a város menekültekkel.

E keserves visszaemlékezésből annyit még meg kell említenem, hogy nagy része a honvédeknek menekült s fegyverét a közeli erdőkbe elrejtve indult bujdosni.

Br. *Eglofstein* ezredes is a végzetes haditanács után két tisztársával állt helyt s agyonlőtték magukat. Az elkeseredés általános volt és az egész tábort zavarba hozta *Varga Imre* főtüzér szemünk láttára a töltényes szekerre ült fel egyik társával s magára gyújtotta s többen végezték ki magokat az osztrák szökevényekből a kik hozzánk átjöttek volt.

Szatmárra érve itt maradtam egy pár napig s több tisztársammal találkoztam itt utoljára, mert a hányan voltunk annyifelé oszlottunk s bujkáltunk, hogy elleneink kezébe ne jussunk s nagyobb része külföldre igyekezett a főbb tisztak közül. Szatmáron még magyar kormánybiztos volt *Kende Sigmund*, s általa többen kaptunk utlevelet. Én is kaptam Budapestre s *Tarsoly Gergely*vel együtt szándékoztunk felutazni. A mint tehát sikerült lovainkat s egyet mást értékesíteni és a honvéd ruhát, polgári öltönyt felcserélni egy szekereset fogadtunk s azal utaztunk a pusztákon Debreczenbe és onnan Budapestre s itt bujkálva vártuk be a további ténykedéseket. 1849 év végével kezdődött Haynau féle embertelen üldöztetések és kivégzések alatt itt voltunk többen honvéd tisztak az elővárosokba elrejtve, több polgári háznál a mentő anygalként örködő a kormányzó anyja az öreg Kossuthné Br. *Radákné*, *Meszlényiné*, *Rutkainé* s *Ruzits Ilka* pártfogásuk alatt, míg rendre közreműködésük mellett menekülhetett ki a merre lehetett és akart.

Nekem szándékom volt keletre menekülni s társaimat felszólítottam, hogy csatlakozzanak, de egyik sem vállalkozott — számítva arra, hogy az üldözések nem sokára megszűnnek és ennyi áldozat után e vandalizmusnak vége szakad. De nagyon is csalatkoztak — mert a kémserég a mivel abban az időben az egész országot elárasztották s uton utfélen kémkedtek s kutattak — a kit csak kézre kerithettek irgalom nélkül elfogták s elzárták s folyt ellene a vizsgálat s többnyire kivégezték.

*Tarsoly Gergely*t is nemsokára elfogták Keszthelyen a hová lerándult, hogy a gazdasági intézetbe felvétesse magát s egyelőre besorozták a fegyenc csapatához s többed magával kísérték Grácza a hol többnyire honvéd tisztakból fegyenc csapatot alakítottak. Itt azután a sok embertelen nyomorgatások s zaklatások folytán kimerülve betegen kerültek a kórházba többen s egyeseknek nagy utánjárásal sikerült kezesség mellett szabadsággal családjukhoz visszatérni további intézkedésig.

Igy került *Tarsoly Gergely* is családjá közbenjárásával kezesség mellett betegen haza Tordára, s a hol nemsokára a folytonos üldöztetések folytán testben s lélekben megtörve *agyonlőtte magát*.

Noszlopit is elfogták a csendőrök folytonosan kémkedve utána, estve kesőn a mint szállásáról kilépett s ezt is kivégezték az új épületben, s még csak *Hatvani*-val maradtam — a ki végre is elhatározta magát velem menekülni a keletre. De végzete ezt is hamar utolérte s őtet is elfogták. Nejétől a ki betegen feküdt a a Ferentz városban egy háznál — s a kinek már végórája közeledett, el akart bucsuzni — s alig lépett be a házba nejéhez a csendőrök egy kémmel meglepték és elfogták s vitték a vesztőhelyre az új épületekbe a honnan nem is menekült többet.

Magamra maradv egyedül s szülőimmal levél által érintkezve értesültem az Erdélyi katonai hatóság által gyakorolt brutális üldöztetésekről a hol *Urbán* telyhatalommal üzte ténykedéseit mint Haynau Budapesten.

Ily körülmények között haza térni még akkor nem lévén tanácsos — egyelőre abban állapotunk meg, hogy a *Haynau* által közzétett felülvizsgálaton eszközöljek pártfogyaim által egy felmentési bizonyítványt, és azt küldjem haza felhasználás végett. Egy pár hétre sikerült is a felülvizsgálati bizonyítványomat kénezn kapni, mely szerint a / alatt ide csatolt eredeti bizonyítványból látható, hogy a felülvizsgálaton katonai szolgálatra alkalmasnak nem találtak. Kelt Budapesten 1850 mártius 22 én. Haynau által aláírva. Én tehát ennek a hiteles

bizonyítványnak hiteles másolatát haza küldöttem atyámnak Tordára, hogy azt a katonai hatóságnál bemutassa, remélve, hogy az által a további zaklatástól szabadulhatok. De nagyon csalatkoztunk, mert Urbán előtt belevén vádolva családunk mint főbb forradalmárok — és atyám le tartóztatva Kolozsvárt, míg vizsgálat alatt volt — miután három fia szolgált a honvéd seregben, és atyám is, mint nemzetőr százados sok szolgálatot tett Tordán (ugyanis: György öcsém a 31-ik zászlóaljban, mint főhadnagy, Lajos öcsém a veres sapkás 11-ik zászlóaljban hadnagy) és én mint vadász százados s parancsnok a havasi expedícióban működve több ütközetben vertem meg s oszlattam szét az oláh serget s főleg nagyon is terhelő volt reám nézve s nagy kihágásnak volt beszámítva Dézsinek mint osztrák kémnek letartóztatása és a nála talált levelek elkobzása Tur feletti állomáson — s ez időben Dézsi nagy befolyással volt az Urbán ténykedéseinél s mint fő áruló s feladó szerepelt s többeket meghurczoltatott helyt Kolozsvárt is. — De különösen reám boszúból is sokat áskálódott s mindenféle hamis feladásokkal terhelve, felmentésemről szó sem lehetett.

(Folyt. követh.)

HALÁLOZÁSOK.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk barátait kérjük szíveskedjenek a halálozásokról egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Bácsi Balázs Márton öreg honvéd Kolozsvárt elhalt. Temetésére márcz. 22-én a kolozsvári honvéd-egylet testületileg vonult ki.

Földváry Elek, péterii nagybirtokos, meghalt. Földváry Elek arról nevezetes, hogy 1848-ban, 14 éves korában beállott huszárnak s végig küzdötte a szabadságharcot. Unokaöccse, Földváry Elemér, Temesvárra érkezett, hogy a halottnak Péteribe történendő szállítása iránt intézkedjék. A boldogulat nagyszámu rokonság, a Damaszkínok, Dadányiak, Marschall bárók, Földváryak stb. gyászolják. A temetés f. márcz. 19-én volt a pest-megyei Péterii községben.

Lüley Bertalan, 1848—49-iki honvéd főhadnagy, a branyiszközi ütközet egyik dicső hőse, a budapesti ügyvédi kamara legidősebb tagja, f. márcz. hó 16-án rövid szenvedés után, 81 éves korában meghalt.

Otrobán Károly 1848—49-es honvédhuszár meghalt márczius 18-án Fülén (Udvarhelymegye) 74 éves korában. Otrobán 1840-ben állott be a József-huszárokhoz s 1848-ban az egész ezreddel átment a magyar hadsereghez. Ott volt Buda ostrománál és bevételénél. A világosi fegyverletétel után besorozták a 4. számú Schlick gróf nevét viselő huszár-ezredhez s ott szolgált 1852-ig.

Sófalvy Károly, volt 1848—49-es honvédhadnagy, meghalt Budapesten, 67 éves korában. Márcz. 23-án temették el a Damjanics-utcza lakásáról, temetésén a 48-as honvédek és a Radetzky hadastyán-egyesület tagjai testületileg jelentek meg.

Spekla Dávid volt zentai illetőségű 1848—49-es honvéd köztitész elhunyt márcz. 25-én Zentán; a ki az 1848—49-es hadjáratban Perczel tábornok hadtestéhez tartozván, az egész hadjárat alatt az alsó táborban a ráczok, oláhok, szervianok és Horvátok elleni küzdelmekben vett részt.

Takács Tóbiás. A városszerzte ismert és szeretett nyugalmazott felső-czikolai gazdatiszt elhunyt. A boldogult 48-as hős, 63 éves vala és már mint 17 éves ifju állt a honvéd-seregbe. Részt vett a Komárom körül vívott csatákban, nemkülönben az egész szabadságharcot végig küzdötte. Egy érdekes mondása is fölevenült most a jó öreg urnak Évekkel ezelőtt 16 éves leánya halt meg. E kedves leányt mindenki megsiratta. Midőn a temetés után fölhozták előtte, hogy neje oda van a bánattól és ő még könnyet sem ejt, a következőt mondá: „Sirni nem férfhoz illő; életemben csak egyszer sirtam s most is könnyezek ha arra gondolok . . . Ez akkor volt, mikor tőlünk 48-ban Kossuth-apánk búcsút vett.“ Legyen könnyü neki a föld, melynek szabadságáért ő is küzdött.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kik irtak a Történelmi Lapokban? A muzeum évi jelentése részére számba vették azoknak a névsorát, kik a szabadságharczbeli történelmet kiegészítették s azzal kapcsolatosan a hazafias eszméket szolgálták. Ezek névsora a következő: Áldor Imre, Sz. Bakk Endre, B. V. Benedek István, Bulla György, G. Büttner Julia, B. Büttner Lina, Dr. Balogh Sándor, Bende Gábor, Id. Bulla György, Benedek Ferencz, Borbély György, Beniczky Lajos, Bodog László, Bartha Miklós, Borcsa Mihály, Czecz János tábornok Amerikából. Dr. Csernátoni Gyula, Degré Alajos, . . . d., Dr. Dengi János, Deáky Albert. Dr. Éder József, E. fia, Egy puritán honvéd. Fekete Béla, Ferencz József, Ferenczy Ferencz, Fornet Kornél, Ferenczy Zoltán. **Győrfi Pető**, Gyarmathy Zsigmond, Harmath Lujza, Hegedűs István, Hegyesi Márton, Hentaller Lajos, Horváth László, Herendy Vilmos, **Házmán Ferencz**, Herepei Iván, Hóry Béla, Horváth L., Imreh Sándor, **Incedy Sámuel**, I. S. **Irányi Dániel**, Jakab Elek, Jókai Mór, Kádár József, Kássa Lajos, Katona Imre, Koós Ferencz, Kovács János, Kozma Pál, Krasznay Péter, Krudy Gyula, Kulinyi Zsigmond, Kuskó István (K.) Karsa Ferencz, Kuskó Istvánné, Tokaji Irma, **Kinizsy István**, (K.) K. J. Kalmár Antal (M. J.) Dr. Márki Sándor, Mártonfi Lajos, **Matskásy Antal**, Miháltz Elek, Matolay Etele, **Id. Mezőssy László**, Molnár Zsigmond, Nagy Sándor, Nedeczky István, Nagy Lajos, . . . ó, T. Papp Miklós, T. Papp Zsigmond, Persián, Gerő, Pünkösti Gergely, Réthy Lajos, Rónay Jácint. Sárosy Gyla, Sebesy Samu, Szabó Sámuel, Szálczér Sándor, Szemerjay Károly, Széchy Lorenz Josephine, Sajó Aladár, Szegfü György, Szemlélő, Szentgyörgyi József, **Székely József**, Szász Lajos, Szász Ferencz, Szabolcska Mihály, Szász Gerő, Sztérynyi József, Sebestyén József, (Nagy-Sajó). **Tenky Sándor**, T. Timár Károly, Id. Tirts Rezső, Tokaji Irma, Tenky Sándor, Tokaji László, Tóth Sándor, T. R., Urházy György, Ujhegyi, Ürmössy Lajos, Vajdasdi Lajos, Dr. Vajda Emil, Végh Bertalan, Veress Endre, **Veress Ferencz**, K. Veress Sándor, D. Veress Sándor, K. Weress Sándor, **Várkonyi Endre**, Vadnay Károly, Zambelly Lajos. foglaltak időközben elhunytak.

Márczius 15-ét, a szabadság nagy napját a következő városok ünnepelték meg nagy lelkesedés között: Kolozsváron inpozans és a nagy nap emlékéhez méltó ünnepélyt rendezett: a kolozsvári márcz. 15. állandó

bizottság, d. u. 3 órakor előkelő nagy közönség foglalta el az első padsorokat ablakokat és zsufolásig megtelt földszinti és karzati része a városi vigadónak.

Az ünnepély Pongrácz Lajos népzenekarának nyitányával vette kezdetét. Azután a kolozsvári dalkör énekelte a „Nemzeti dal“-t. Deáky Albert szép elnöki megnyitójában szomorúan emlékezett meg Kossuth haláláról. Azután Hory Béla árvaszéki elnök tartotta meg lendületes szép emlékbeszédét.

Sipos Etelka énekelt kedvesen szivhez szóló népdalokat, a miket a közönség háromszor ujrázott meg.

Kuti Irén k. a. gyönyörű szavallatát a közönség megélemezte.

Fáy Frigyes a budapesti orsz. zeneakadémia tanárának művészi zongora játéka következett ezután, a melyet a közönség zajosan megélemezte és megtapsolt. Tótfalusi József ev. ref. püspöki titkár nagy hatást kelte szavalt el Szász Gerőnek egy szép alkalmi versét. Végül a polgári dalegylet a szózatot énekelte s a társaság a Pongrácz zenekarának Rákóczi indulója mellett elvonult.

A Vasvári-kör egy szép ünneppel ülte meg márcz 15-ét. Az iparosok főtéri palotájának nagytermében emlék-beszédet tartott Szabó Sámuel, Vasvári egy hazafias kiáltványát felolvasta Tárkányi György theol. tanár, Lövey Klárának egy hangulattal irt szép megemlékezését felolvasta Kuzskó István, a „Történelmi Lapok“ szerkesztője. Az ünnepélyen elegáns női és férfi közönség vett részt, mely a termet egészen megtöltötte.

Ünnepélyt rendezett „az egyetemi polgárság“ az 48—49. honvédek“ és „a fiatalok egylete.“

Budapesten a következő helyeken ünnepelték meg márczius 15-ikét:

A református gimnáziumban. A III. ker. polgári fiúiskolában. A VII. ker. középkereskedelmi iskolában. A VIII. ker. leányiskolában. A VIII. ker. főreáliskolában. A IX. ker. polgári és kereskedelmi iskolában. Az V. ker. állami főreáliskolában. A terézvárosi polgári körben.

A vigadó kis termében a fővárosi polgárság előkelősége gyűlt össze estére. Hegedűs István szónoklatot mondott, Gaal Ferencz szavalt, Király Albert, Eröss Béla beszédekkel mondtak.

Lelekesen ünnepeltek: Alberti-Irsa, Aszód, Abony, Brassó, Barcstelep, Balassa-Gyarmat, Beregszász, Bürkös, Czegléd, Csallóköz-Somorja, Dunaföldvár, Debreczen Dömőd, Deés, Déva, Dicső-Szt.-Márton, Eger, Esztergom, Fiume, Gyula, Heves, Hajduszoboszló, Pápa, Horgos, Isaszegh, Jászberény, Jász-Karajenő, Körömczbánya, Keszthely, Kassa, Kalocsa, Kőbánya, Kisbér, Karám (Zolyom m.) Kecskemét, Kolozs, Maros-Vásárhely, Mezőlak, Mezőtúr, Mocs, Nagy-Enyed, Nagy-Szombat, Nagy-Bánya, Nyiregyháza, Nagy-Kőrös, Nagy-Várad, Pápa, Resiczabánya, Rozsnyó, Székely-Udvarhely, Somogyvár, Szabadka, Szeged, Sátoralja-Ujhely, Szatmár, Szegzárd, Szilágy-Cseh, Sz.-Kraszna, Szamos-Ujvár, Torda, Tata, Ujpest, Várpalota, Varsolcz. S még igen sok helyen, honnan azonban sajnálatunkra nincsenek közelebbi értesüléseink.

Kossuth-gyász. A Kossuth-gyászünnepe rendező bizottságának irodájába, főleg a vidékről, még egyre érkeznek az élővirág- és koszoru küldemények. A bizottság a virágokat egész csöndben kiszállítja Kossuth Lajos sírjára, a melyen a vasárnapi gyászünnepe óta száznál több friss koszoru fekszik.

Társas estély. A márcz. 15. biz. tagjai a központi szálloda külön termében társas-estélyre gyűltek

össze. Együtt ünnepeltek itt az öreg honvédekkel s azokkal, a kik minden hó 15-én össze szoktak gyűlni. Deáky Albert elnök tartotta az első felköszöntőt éltetve a márcziusi ifjakat a most már öreg honvédek s ezek között Nedoroszték János biz. tagnak egy emléklapot is nyújtott át, melyet ott az estélyen a következő jelen voltak irtak alá: Ábrahám Antal, Berzeviczy Béla, Bpest. Bocskor Lajos, Deáky Albert, Esztegár Kristóf, Fáy Frigyes Fáy Frigyesné, Bpest. Br. Feilitzsch Arthur, Hindi Árpád, Hóry Béla, Kalmár Antal, Kovács János, Kuzskó István, Magyary Mihály, Makkay Domokos, Sándor József, Sárdy Lőrincz, Szabó Sámuel, Dr. Szádeczky Lajos, Szekula Ákos, Dr. Várad Aurél, Vincze István. és Walter Ede. A jelenlevők maguk között gyűjtést is rendeztek, a melynek eredménye 14 frt 5 kr lón. Ez összeget takarékpénztárba helyezték „Nedoroszték János alapítvány az ereklye-muzeum javára“ czimen, melyet a következő társas estélyeken időről-időre növelni fognak filléres adományokkal, mindaddig, míg a társaság tagjai közül egy másik éri el a 25 estélyen való megjelenés ünnepét, mely alkalommal ennek nevével kezdetik új alapítvány létesítése. A Nedoroszték János alapítványának kezelésére Bocskor Lajos 48—49 honvéd tiszt kéretett fel egyhangulag. Muzeum ör ezután röviden vázolta ezeknek a társas estélyeknek keletkezését és folyamát, utalt azokra a sokoldalú eredményekre, a melyek elérték hazafias alkotások terén, az ezeken folytatott barátságos eszmecserék nyomán. — Utána Szabó Samu honvédegyeleti elnök éltette azokat, a kik a nagy napoknak hívei. Szekula Ákos Feilitzsch Arthur báróra köszöntött, Sándor József a társaság fővárosi vendégeit köszöntötte fel, Kovács János Hóry Bélát, Szabó Samu Szádeczky tanárra emelt poharat. Deáky a sajtó jelen volt képviselőre, Hindi Árpád, Magyary Mihály és Kuzskó Istvánra köszöntött. Kovács felköszöntött egy angolt, a ki a szomszéd asztalnál lelkesült a társaságon. Az angol köszönő feleletét magyarul tolmácsolta Kovács. Feilitzsch báró felköszöntötte ezután még Kovács Jánost és ezzel a társaság éjfélkor eloszlott.

Vasvári kör irói. A vasvári kör iróinak névsorát, kik tollal szolgálták a kör történelmét a „Történelmi Lapok“-ban, midőn a muzeum alakuló közgyűlése alkalmából alább közöljük, egyuttal megemlítjük, mikép több egykoru író kézírata még ezután kerül sajtó alá. A névsor ez: Csűrös József, Gyarmathy Zsigáné, Hermann Antal, Hegyesi Márton, Dr. Hermann Antal, Hóri Béla, Horváth József, Kuzskó István, L. A., Lövei Klára, Pethő Károly, Sárkány Lajos, Szinnyei József, Szabó Sámuel, Veress Endre.

A 48-as honvéd özvegye. A szabadságharc egyik legderekabb hősenek, *Winnier Antal* 48-as honvédkapitányának *az özvegye, nagy nyomorban él Gömör-megyében*, a Tornallyától több kilométernyire eső Méhi község lakói közt. Az özvegy már 70 esztendő és házról-házra jár Tornallyán meg a környék többi községeiben, hogy *éhen ne vesszen*. A hidegtől és a fáradtságtól megdermedt karján kosarakban tojást és zöldséget czipel faluról-falura s csak az tartja benne a lelket, hogy akadnak gazdag asszonyok, a kik az aggnő multját ismerik és a tojást meg a zöldséget lehetőleg busás áron vásárolják meg. Így él a honvéd özvegye, a ki férjének elhunyta után hasztalan folyamodott a honvéd segélyező-egyesülethez. A tornallyaiak közt most mozgalom indult meg, hogy a hetven éves özvegynek némi könyöradományt hozzanak össze. Az adományokat Debudrik Vilmos adópénztáros veszi át Tornallyán, a ki azokat rendeltetésük helyére juttatja.

Epen most jelent meg A „Sánta huszár” naplója.

Ertesülvén, hogy sokan óhajtják könyvalakban is birni néhai *Kinissi* István huszár-kapitány érdekes emlékiratát, mely vonzó előadásával lapunk mult évi folyamában t. olvasóinkat olyan kedélyesen és tanulságosan szórakoztatta; elhatároztuk annak külön kiadását.

A 170. sűrűen nyomtatott lapra terjedő csinos kiállítású mű ára piros vászonkötésben 1 frt, arany nyomású és metszésű vászon *disz kiállításban* 1 frt 50 kr. A megrendelés lapunk szerkesztősége czimére küldendő.

Végül megjegyezzük, hogy a naplót *Veress* Endre, az emigráció történetével foglalkozó munkatársunk rendezte sajtó alá és kísérte magyarázó jegyzetekkel, s ugyan ő írta meg a szerző életrajzát is.

A mű tiszta jövedelmét a szerző emlékét fenntartó alapra fordítjuk. Ez alap eddigi bevétele már le van téve a kolozsvári kereskedelmi bank 2540, sz. könyvecskéjében.

Az „1848-49. „Történelmi Lapok”
szerkesztősége

Bekötési táblák az 1848-49. Történelmi Lapok 1892. és 1893. és 1894. évi folyamának bekötésére decz. elejétől kezdve, darabonként 80 krral megrendelhetők a kiadóhivataltól. A bekötési tábla diszes kiállítással készül. Az 1892-ik első évfolyam táblája vörös angol vászon, az 1893. év folyam táblája fehér. Az 1894. évfolyam táblája pedig zöld angol vászomból készül. A m. é. folyámok bekötési táblái olcsó, elegáns és izléses kiállításáért előfizetőink körében nagy keresletnek örvendtek. E táblába kötve, a Történelmi Lapok bármely szalon asztalnak díszét képezi. A tábla első lapján piros (a II. é. folyamánál fehér a jelenleginél zöld) alapon arany nyomással koszoru által övezve foglal helyet Magyarország és Erdély külön-külön álló czimeré, melyet felül, szent István koronája foglal össze. Ez alatt disz betűkkel a lap czime, a szerkesztőség s az évfolyam van feltüntetve. E felírást, a tábla szélein izléses fekete nyomásu körzet veszi körül. A tábla hátsó lapján vaknyomásu ékítmények foglaltatnak. A tábla sarkára az első lapon foglalt felírat van arany nyomással helyezve. E felhívást azért tartjuk szükségesnek most idejében közölni, hogy olvasóinknak módjuk legyen az ideje korán való megrendelésre s tájékozva legyünk a készitendő példányokszámára nézve.

Képek a szabadságharczából a milleniumra. A kolozsvári orsz. ereklye-muzeum felkéri a honvéd-egyleteket, a hazai fényképésze-

ket, rajzolókat, s az ügy iránt érdeklődő hazafiakat, honleányokat, hogy a millenium idejéig a szabadságharczbeli honvédek arczképeit, a honvédelmek képeit vagy miniatura mintáit, valamint honvéd siremlékek, csatahelyek képeit a kolozsvári orsz. ereklye-muzeumba beküldeni sziveskedjenek. A muzeum minden tárgyat köszönettel fogad és nyilvánosan fog nyugtatni. E tárgyakból a millenium idejére egy szép kiállítás rendezése terveztetik.

Az 1848-49. „Történelmi Lapok”-ra egész évre előfizettek.

1895. évre befizettek:

Dr. Maizner József, Ifj. Várady Lajos.

HIRDETÉSEK.

ERDÉLYI EGÉSZSÉGI LABDACOK.

(CSODA-LABDACOK.)

Mindennemű székrekedés és azok következményei eltávolítására, hogy mily kiűnő házi szer, mutatja az a körülmény, hogy minden más összetélt tul szárnyalt, semmiféle ártalmas szert nem tartalmaz, éppen ezért nem ártalmasok a gyomor- és belekre, hanem az emésztést rendes állapotba hozzák; aranyeresek, gyomor- és májbajosoknak és azoknak, kik altesti idegbántalmakban szenvednek és a vértisztítást igénylik, biztos gyógyulást hoz, helyreállítják és fentartják az egészséget.

A fenti bajokon kívül a következő bajokban nyújt alapos segítyt: Kezdetleges, nyílt és vak arany érnél, mindennemű kiütéseknél, régi sebeknél, sömör-, otvar-, fekélyek-, faj- és fülfájdalomnál, gyomorhurut-, gyomorgöres-, hányinger- és nehéz emésztésnél. Továbbá rheumaticus bajoknál az epe kiválasztást elősegíti, egyszersmint óvszerűl szolgál a járványos betegségeknek.

HASZNÁLATI UTASÍTÁS.

Felnöttek reggel és este 2-3 labdacot vesznek. Erősebb szervezetűek 4-4 szemet vehetnek, kik gyomorbajban szenvednek és hosszabb kurát akarnak tartani, minden reggel vegyenek 2 szemet. Ára egy próbadozoznak 21 kr. egy rendes dobozban 50 kr.

KÁPHATÓ:

NAGY SÁNDOR

gyógyszertárában a „vörös kereszt”-hez

Maros-Vásárhelytt, Szt.-György-utca 4. sz.

Gyógyászati különlegességek. Illatszerek. Pipere- és gyógyszerzappanok. Gyógyborok. Valódi tekaji asszu-Francia és magyar Cognak. Mindennemű ásványvizek. Legkiűnőbb minőségű „China Malaga” és „China-Vas-Malaga” bor. Sebészeti eszközök. Kötészek stb.

Egyedüli készítője és szétküldési raktára a már 10 év óta közkedveltségnek örvendő „Gyöngyvirág” különlegességeket u. m.: Gyöngyvirág hölgypor, szárviz, fogpor, arczkenőcs, mosdóvíz, hajolaj, pomádé, brillantin, viasz pomádé illatszert, eau de Cologne, hajszesz, szappan és Gyöngyvirág szobafüstölőnek.

Készítője a legtisztább gyógyszerészi szeszből előállított Sósorszesznek és a Dr. Tischler általános elterjedt gyógyerejű szárviz és fogporának.

Levélbeli megrendelések postai utánvét mellet a legnagyobb pontossággal eszközöltetnek; csomagolásra nagy gond fordittatik.

1. a honvéd neve:
2. Született 18..... hó..... n..... községben. — Vallása:
3. Honvédségi szolgálata előtt mivel foglalkozott, vagy mily állást töltött be?
4. 1848 — 49-ben, mely időtől kezdve, meddig szolgált?
5. Honvéd minősége, melyik honvédzászlóaljnál vagy csapatnál szolgált?
6. Ütközetben vett-e részt, melyekben?
hol? mikor?
megsebeült, hol?
7. A honvédségnél legutóbb milyen rangot viselt? Részesült-e kitüntetésben?
8. Jelenleg mi a foglalkozása?
9. Jelenlegi tartózkodási helye..... megye.....
..... város község.
10. Nős-e, vannak-e gyermekei? Milyen állást foglalnak el? Milyenek a vagyoni viszonyai?
11. 1848 — 49 ről történeti visszaemlékezéseket irt-e, mely czim alatt, hol, mikor jelentek meg?
12. Vannak-e egykoru jegyzetei, levelei, emléktárgyai, melyeket az ereklje muzeum részére a „Tör-
Lapok“-ban való közlés, illetve ismertetés végett beküldhet?

Mellékelve (vizit-, kabinet, régi aquarel- rajzolt) arckép drb..... napló, leírás, ereklje..... drb.

Kelt..... 189.....

..... a honvéd aláírása

..... a honvédegylet elnökének aláírása.